

TÜRÜK

2024, Yıl/Year: 12, Sayı/Issue: 36, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: 23.01.2024

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: 21.03.2024

Sayfa / *Page*: 129-144

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer*:

Dr. Oğuz YILDIRIM

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana
Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı Mezunlu

oguzyildirim540@gmail.com

MUSTAFA KUTLU'NUN UZUN HİKÂYE İSİMLİ ESERİNDE 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALARA AİT BULGULAR VE YORUMLAR

Öz

İnsan hayatında eğitim-öğretim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu sebeple eğitim-öğretimdeki faaliyetler toplumdaki değişimlerden doğrudan etkilenir. Bu etkilenme sürecinde alanında uzman kişiler, toplumun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eğitim-öğretim adına programlar hazırlarlar. Bu programlara da genel bir isimlendirme yapılarak “öğretim programı” denilmiştir. Bu çalışmanın amacı, 2018 yılında yayımlanan “Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)”nda yer alan temaları Mustafa Kutlu'nun *Uzun Hikâye* isimli eserinde tespit etmek ve yorumlamaktır. Bilindiği üzere Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunluymuşken; zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmelidir. Bu bağlamda metne temalar ışığında -zorunlu temalara öncelik verilerek- yaklaşımış ve metinde ilgili temayı içeren cümleler seçilerek çalışmaya eklenmiştir. Yer yer bu temaların metne olan katkısı da yorumlanmıştır. Çalışmanın neticesinde *Uzun Hikâye*'nin Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temaları içeren bir metin olduğu ve derslerde bu temalar işlenirken metnin kendisinden istifade edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretim programı, tema, hikâye, Uzun hikâye, Mustafa Kutlu.

FINDINGS AND COMMENTS ON THE THEMES IN THE 2018 TURKISH TEACHING PROGRAM IN MUSTAFA KUTLU'S WORK CALLED LONG STORY

Abstract

Education and training in human life is a lifelong process. For this reason, activities in education and training are directly affected by changes in society. During this influence process, experts in their fields prepare education programs by taking into account the needs of the society. These programs are given a general name and called "curriculum". The aim of this study is to identify the themes in the "Turkish Lesson Teaching Program (Primary and Secondary School 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 and 8th Grades)" published in 2018 in Mustafa Kutlu's work called Uzun Hikâye and is to interpret. As it is known, during the implementation of the Turkish Course Curriculum, 8 themes were planned to be covered at each grade level. Of these themes; While the themes of "Virtues", "Our National Culture", "National Struggle and Atatürk" must be covered at every grade level; Apart from the compulsory themes, other given themes are optional. In this context, the text was approached in the light of themes - prioritizing the obligatory themes - and sentences containing the relevant theme in the text were selected and added to the study. The contribution of these themes to the text has also been interpreted in some places. As a result of the study, it has been concluded that Long Story is a text that includes the themes in the Turkish Curriculum and that the text itself can be used while teaching these themes in lessons.

Key Words: Turkish curriculum, theme, story, Long story, Mustafa Kutlu.

Giriş

İnsan hayatında eğitim-öğretim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu sebeple eğitim-öğretimdeki faaliyetler toplumdaki değişimlerden doğrudan etkilenir. Bu etkilenme sürecinde alanında uzman kişiler, toplumun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eğitim-öğretim adına programlar hazırlarlar. Bu programlara da genel bir isimlendirme yapılarak "öğretim programı" denilmiştir. 2018 yılında yayımlanan "Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)" da bu şekilde ortaya çıkmış programlardan biridir. Bu çalışmanın amacında da 2018 yılında yayımlanan bu öğretim programını merkeze almak ve onda bulunan temaları Mustafa Kutlu'nun *Uzun Hikâye* isimli eserinde tespit etmek ve yorumlamak vardır. Bilindiği üzere Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; "Erdemler", "Millî Kültürümüz", "Millî Mücadele ve Atatürk" temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunluymken; zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmelidir. Bu bağlamda metne temalar ışığında -zorunlu temalara öncelik verilerek- yaklaşılacak ve metinde ilgili temayı içeren cümleler seçilerek çalışmaya eklenecektir. Yer yer bu temaların metne olan katkısı da yorumlanacaktır.

Mustafa Kutlu'nun *Uzun Hikâye*'si; yerleşik bir düzeni olmayan, çoğunlukla vagonlarda yaşayarak hayatını idame ettiren Bulgar göçmen bir ailenin yaşadıklarını ele alan, adalet duygusunun ön plana çıktığı bir metindir. Şimdi 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temaları *Uzun Hikâye*'de bulmaya ve onları yorumlamaya çalışalım:

Erdemler Teması

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre erdem; "Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı; fazilet" (TDK, 2011) anlamına gelmektedir.

Erdemler; 2018 Öğretim Programında ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayı rahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb. kavramları içinde sınırlandırılır. (Ersöz, 2019: 115)

Mustafa Kutlu'nun *Uzun Hikâye* isimli eserine bakıldığında bilhassa başkarakterlerin (Ali, Mustafa) erdemli kişiler olduğu ve onların gerçekleştirdikleri eylemlerde erdemi ön planda tuttıkları görülür. Elbette ki hikâyede "kötü" olarak nitelendirilebilecek kişiler de vardır ancak bunlar hikâyenin merkezinde önemli bir yer teşkil etmezler. Merkezdeki kişiler erdemleriyle ön plana çıkarlar. Şimdi *Uzun Hikâye*'deki erdemler temasını inceleyelim:

1. Vefa

Türk Dil Kurumu sözlüğünde vefa "Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı" (TDK, 2011) olarak tanımlanmaktadır.

Vefa günümüz insanın çok da üzerinde durmadığı incelikli bir duygudur. *Uzun Hikâye*'de vefa kavramı oldukça önemli bir yere sahiptir:

"(...) Sadece Pelvan Sülüman'ın güreşe çıkarken koluna bağladığı hamaylı almış hatıra olsun diye." (Kutlu, 2013: 13)

Bu bölümde hikâyenin başkişilerinden olan Mustafa'nın babası Ali, dedesi öldükten sonra onunla birlikte çalıştıkları bahçeye, yaşadıkları ahşap eve girememiş, dedesinden kalan her şeyi satmış ve yanına yalnızca dedesinin güreşe çıkarken koluna bağladığı hamaylı almıştır. Ali dedesinin kendisine öğrettikleri, bıraktıkları ve birlikte geçirdikleri zaman için bir minnet ve vefa duygusu içindedir.

Hikâyenin bu bölümünde hem çocuklar hem de yetişkinler için çıkarılacak bir ders vardır:

Hayatımızda iz bırakmış kişileri unutmamak gerekir. O kişilerden öğrendiklerimiz o kişilerle beraber yitip gitmemelidir. Ve kişide, öğrenilen her bilgi için -küçük de olsa büyük de olsa- bilgiyi öğretilene karşı minnet ve vefa duygusu olmalıdır. Zira bilgi zamanla, emekle öğretilir ve zaman insan hayatındaki en kıymetlilerdendir. Nitekim hikâyede de Ali dedesine minnet ve vefa duygusuyla bağlıdır ve onun hatırasını gittiği her yere kendisiyle birlikte götürür.

"Lakin anneme olan bitimsiz aşkının ömür boyu sürdüğünü, onun bitimsiz aşkının ömür sürdüğünü, onun bıraktığı boşluğu bir başkasının asla dolduramayacağını adım gibi biliyordum. Evlilik cüzdanından çıkardığı resmini büyütmüş, duvara asmıştı." (Kutlu, 2013: 39)

Yine burada da vefa duygusunun ağır bastığını görürüz. Mustafa'nın babası Ali eşi Münire'ye çok bağlıdır/vefalıdır. Onun için çok fazla zorluğu göze alır. Onun ölümünden sonra ise yerine kimseyi koyamaz. Ondan kalan hatıraları yaşatmak için elinden gelen her şeyi yapar. İnsanın sevdiği kişiye karşı bağlılığı, ona gösterdiği vefa metinde bilhassa Ali karakteri aracılığıyla oldukça iyi yansıtılmıştır.

“Çocukları asaletli çıktı diyorlar, Osman'ın vasiyetini aynen uygulayıp atölyeyi Turan'a bilabedel vermişler.” (Kutlu, 2013: 70)

Bu bölümde ise ölen bir kişiye karşı gösterilen vefa duygusu vurgulanmıştır. Bahsi geçen kişinin ölümünün ardından çocukları mal hırsına düşmemiş ve babalarının sözünü dikkate alarak ona vefa göstermişlerdir.

2. Dürüstlük

Dürüstlük, doğruluk manâsına gelmektedir. Metindeki karakterlerin birçoğu dürüst kişiler olarak ele alınır. Bilhassa Ali karakterinin çok dürüst olarak işlenir. Ali başına ne gelirse gelsin dürüstlükten/doğruluktan hiç vazgeçmez. Metnin ilerleyen bölümünde ise başka bir kahraman üzerinde yine dürüstlük teması üzerinde durulur:

“Şahit olduğu ve bir kısmına da ortak olduğu ve bir kısmına da ortak olduğu haksızlıklara adaletsizliklere artık yol vermek istemiyor, bu uğurda bir adım geri atmaya düşünmüyormuş.” (Kutlu, 2013: 82)

Bu bölümde kahraman hiçbir şeyin üstünü örtmemeye yani dürüst olmaya karar verir. Haksızlıkların önüne geçmenin en güzel yollarından biri de dürüstlüktür. Zira dürüst davranıldığında herkese yaptığı/yapmadığı ya da eksik/güzel yaptığı şeyler doğrudan ifade edilecek böylelikle herkes hak ettiği kadarını duyacak ve süreç içerisinde de yaptığı kadarının -ne eksik ne fazla- karşılığını alacaktır.

3. Dayanışma

Dayanışma kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde 2 anlama gelmektedir: “1. Dayanışmak işi; tesanüt: 2. Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması; tesanüt.” (TDK, 2011)

Uzun Hikâye'de sıklıkla işlenen erdemlerden biri de dayanışmadır:

“Dede-torun sırt sırta verip tutunmuşlar hayata.” (Kutlu, 2013: 12)

Bu bölümde Ali ile dedesinin dayanışma içerisinde nasıl hayata tutunduklarından söz edilmiştir. Dayanışma duygusunun insana nasıl iyi geldiği, insan hayatını güzelleştirdiği kahramanlar üzerinden okuyucuya hissettirilir.

“O yıllar karlar eriyip tavuk gibi kabardığında, okulun hademeleriyle beraber işe girişmiş.” (Kutlu, 2013: 18)

Metnin bu bölümünde Ali'nin iş arkadaşlarıyla “dayanışma” sayesinde kullanılmayacak durumda olan bir bahçeyi nasıl güzelleştirdiği anlatılmaktadır. Ali ve arkadaşları bahçeyi çiçeklerle, ağaçlarla süsler. Burada alınması gereken bir ders de vardır: Dayanışma sayesinde mekânlar/işler

güzelleşir. Türkçede bu durum “Bir elin nesi var iki elin sesi var” atasözü ile karşılanır. *Uzun Hikâye*’deki bu bölüm de bu atasözünün genişletilmiş hâli gibidir.

4. Yardımlaşma

Türk Dil Kurumu sözlüğünde yardımlaşma “yardımlaşma işi” (TDK, 2011) olarak tanımlanmaktadır.

Uzun Hikâye metnindeki kahramanların arasında yardımlaşma oldukça yaygındır. Kahramanlar birbirlerine yardım eder, hayatlarını daha kolay hâle getirmek için ellerinden geleni yaparlar.

“Ali gel etme, dede ocağını tüttür, biz sana destek oluruz, daha yaşın küçük, hele bir vakit geçsin, seni burdan eveririz, geçirip gidersin.” (Kutlu, 2013: 12)

Metnin bu bölümündeki “destek oluruz” ifadesi yardımlaşmanın ön plana çıktığını gösterir. Komşuları Ali’ye yardım etmek için ellerinden geleni yapamaya hazırdırlar.

Aşağıdaki bölümlerde de yardımlaşma görülür:

“Derken babam adamı tam kıvamına getirince ‘Yahu, demişi, falan yere gidiyoruz ama, hiç de tanıdık kimse yok, bize yardımcı olacak birini’ demeye kalmadan şeftiren ‘Hiç tasalanmayın efendim, o istasyonun şefi ruh gibi ahabımdır, size her türlü kolaylığı gösterir’ demiş. (Kutlu, 2013: 22)

“Hoş geldiniz efendim. Hiç canınızı sıkmayın biz sizi aç açıkta bırakmayız.” (Kutlu, 2013: 23)

“Bende Cavit Bey’e yardım ediyordum. Posta kutusunu açar, ambardan gelen malları teslim alır, ara sıra dükkânı süpürür, sonra raflarda her nasılsa kalıvermiş bir güzel kitaba dalardım.” (Kutlu, 2013: 62)

Duygular Teması

Çalışmanın bu bölümünde “Duygular Teması” Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb. çerçevesinde değerlendirilmiştir. (Ersöz, 2019: 121)

Çalışmaya konu olan *Uzun Hikâye*’de geçen duygu durumları şöyledir:

1. Pişmanlık Duygusu

“Ulan baba, sağlığında ben sana çektirdim, şimdi de sen bana çektiriyorsun... Çeçeeek.. diye söyleniyor.” (Kutlu, 2013: 99)

Burada Selami karakteri gençliğinde babasına yaşattıklarından dolayı pişmanlık duymaktadır. Karakterin pişmanlığı öyle derin ve ıstırap vericidir ki karakter, ölmüş olan babasının onun bu durumuna karşın ‘hak ettin’ der gibi ‘çeeçeeek’ diyeceğini düşünmektedir. Pişmanlıklar insanın kalbinde telafisi çok zor olan durumlar oluşturabilir. Bu sebeple pişman olunacak eylemlerden olabildiğince uzak kalmak gerekir. Metinde de baba-oğul ilişkisi ile bu ileti verilmiştir.

2. Fedakârlık

Türk Dil Kurumu sözlüğünde fedakârlık “Özveri. Özverilik” (TDK, 2011) olarak tanımlanmaktadır.

“Halime kar kış demeden seneler boyu sırtındaki küfe ile kahvelere, kebabçılara, tek tük mangalmaltız yakanlara odu kömürü taşıyarak Turan’ı büyütmüş.” (Kutlu, 2013: 65)

Bu bölümde Halime’nin önüne çıkan her türlü zorluğu aşarak çok büyük emekler vererek fedakârlıkla çocuğunu büyüttüğü anlatılmıştır.

Adam adalet ve fazilet diye diye okkanın altına girecek, sonunda belki de kendini feda edecekti. (Kutlu, 2013: 88)

Burada ise “feda etmek” eylemi geçmiştir. Kişinin kendini feda edebilmesi için fedakâr olması gerekir. Dolayısıyla *Uzun Hikâye* metninde fedakâr karakterlerin olduğu rahatlıkla söylenebilir.

3. Özlem

“En çok o mavi gözlerini özlüyorum” (Kutlu, 2013: 7)

“Ne zaman annem aklıma düşse, o vagonun evi hatırlıyorum.” (Kutlu, 2013: 7)

“Her elime alışımında annemi, ondan geri kalan eşyaları, soluk pembe mantosu ile yıpranmış ayakkabılarımı hatırlıyorum.” (Kutlu, 2013: 40)

Kitaptan seçilmiş alıntılardan da görüldüğü üzere *Uzun Hikâye*’de Mustafa ve Mustafa’nın babası Ali’nin Münire’ye duydukları özleme yer verilir. Mustafa annesini Ali de eşini çok sevmektedir. Dolayısıyla da Münire’nin ölümü onları derinden sarsar ve içlerindeki özlem duygusu hiç geçmez. Eserde bu ilişki çerçevesinde özlem duygusuna oldukça sık yer verilmiştir.

4. Şükür

Şükür’ün Türk Dil Kurumu sözlüğündeki anlamı “1. Allah’a duyulan minneti dile getirme. 2. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme.”dir. (TDK, 2011)

“Hani bu sinir saçlar hiç yatmazdı ya bunca yıl illet etmişti; şimdi yola geldiler, oh, güzel güzel taranıyorum.” (Kutlu, 2013: 61)

Metnin ilk bölümlerinde Mustafa karakterinin saçlarının ne kadar tararsa tarasın bir türlü düzelmediği/yatmadığı belirtilmektedir. Bu cümlede ise düzelmeyen saçın düzeldiği yani olmayan şeyin olduğu belirtilir. Dolayısıyla bu durum bir şükür sebebidir.

5. Şefkat

“Şefkat; merhamet, hassasiyet, nezaket anlamlarını içerir. Şefkat kavramının içinde muhabbet, aşırı sevgi anlamları da vardır. Bunların yanında bu kavram, “korku “anlamını da içerir. Müşfik, Şefkatli kişi sevdiği kişiye onun iyiliği için önerilerde bulunduğu gibi onun kötü şeylerle, kötü bir olayla karşılaşmasından da korkar. şefkat, sevgi ve öğütte korkuya varan bir duyarlılığın adıdır. şefkate nasihat vardır. şefkat; nasihat edenin, nasihat edilene karşı gösterdiği duyarlılıktır.” (Uçan, 2015:65)

Uzun Hikâye'de de şefkat duygusunun olduğu görülür:

“Dilsiz kız beni kucağına almıştı. Annem soğumuş dudaklarıyla yüzümü gözümü öptü. Onlar gitti biz kaldık. Başımı dilsiz kızın omzuna gömmüştüm.” (Kutlu, 2013: 29)

“Babam bir kolu ile sardı beni. Başımı, saçlarımı öptü, kokladı.” (Kutlu, 2013: 30)

“Çırak Erol'un saçlarını okşardım.” (Kutlu, 2013: 86)

6. Hırs

“Lakin babamda bir başka plan daha var ki, o da intikam planı. Bak, bak, bak... Hem kızı kaçırarak, hem de atılan dayağın hesabını soracak.” (Kutlu, 2013: 15)

Bu bölümde Ali karakteri aşırı tutkuyla bağlı olduğu Münire'nin başına gelenlere dayanamaz ve hırslanır. Metinde hırsın insanın gözünü nasıl döndürdüğü dile getirilmiştir. Hırs nefsin ön plana çıkmasıdır bir bakıma. Ali'nin de nefsi bu durum karşısında öne çıkar ve Münire'yi kaçırmakla, ona kavuşmakla yetinmez. Bunu sevdiğine yapanlardan intikam da almak ister ve onlara zarar verir. Metinde hırsın 'zarar' verdiği dolayısıyla iyi bir şey olmadığına dair de bir ileti vardır.

“O hırs ile bir paket sigarayı bir saatte bitirdik.” (Kutlu, 2013: 71)

Sigara içmenin sağlığa zararlı olduğu toplum içinde kabullenilmiş bir görüştür. Burada da karakter, hırsından dolayı bu olumsuz eylemi gerçekleştirir. Yani metnin bu bölümünde de hırs duygusunun zararlı olduğuna ve iyi eylemlere yönlendirmediğine dair bir vurgu vardır.

“Hırsından tırnaklarını etine geçirdi.” (Kutlu, 2013: 71)

“Tırnakları ete geçirmek” ifadesi acı veren bir eylemi çağırıştır ve bu eyleme sebep olan da hırs duygusudur. Dolayısıyla burada da hırsın olumsuzlanan bir duygu olduğunu söyleyebiliriz.

7. Vicdan

Vicdan, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan duygu” (TDK, 2011) olarak tanımlanır.

Uzun Hikâye'de de bu duygunun işlendiği görülür:

Meyve fidanlarını da kıracaktım ama, kıyamadım diyor. (Kutlu, 2013: 21)

Bu bölümde Ali karakteri bir haksızlığa uğrar. Uğradığı bu haksızlık karşısında da kendini kötü hisseder ve kendisine hakkını teslim etmeyenlerden intikam almak ister. Ancak vicdanı buna engel olur. Zira olayda suçlu olan meyve fidanları değil, kişilerdir. Vicdanı da suçluyu cezalandırmak için masum olana kıymasına izin vermez. Burada vicdanın âdeta bir adalet terazisi görevi üstlendiğini söyleyebiliriz.

8. Acımak

Uzun Hikâye'de en çok işlenen duygulardan biri de acıma duygusudur. Karakterler genelde vicdanlı kişiler oldukları için acıma duygusu da ön plana çıkar:

“Demiryolu işçileri de ‘Gariptir bunlar, sevabına yardım edelim.’ demişler.” (Kutlu, 2013: 25)

“Çerçi Abdullah ile Şadiye'nin uzun süre çocukları olmamış. Tam umudu kestikleri yıllarda Cenab-ı Hak bir oğlan çocuğu ihsan etmiş Bunlar çocuğu yere göğe koyamaz bir biçimde büyütürken, zavallı Celal on üç, on dört yaşlarında amansız bir hastalığa yakalanmış.” (Kutlu, 2013: 40-41)

“Ah yazık gencecik daha.” (Kutlu, 2013: 52)

“Zahit Efendi zaten yokluk içinde debelenen kadına acımış olmalı ki, kocasının işini ona bağışlamış.” (Kutlu, 2013: 65)

Birey ve Toplum Teması

“Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb. kavramlarla ifade edilmektedir. Bireyin toplumun en küçük birimi olması nedeniyle bireylerin yaptığı eylemlerin neticelerini toplum olarak görebiliriz. Yazarın eserlerinde genel olarak bir birey ve onun yaptıklarından uzak yakın etkilenen birileri bulunmaktadır. Bireyin olumsuz davranışları toplum tarafından düzeltilmektedir. Eserlerde genellikle topluma, çevreye karşı sorumluluk hissine sahip kahramanlar yer almaktadır.” (Ersöz, 2019: 134)

Uzun Hikâye'deki kahramanlar topluma ve çevreye karşı sorumluluk hissine sahiptir. Örneğin Ali karakteri bir işi elinden gelen en iyi şekilde yapmak için çabalar. Çalıştığı kurumdaki kullanılmayan bir bahçeyi bitkilerle süsler, güzelleştirir. İşini iyi bir şekilde yapmak için gayret sarf eder. Bireyin bu çabasından, sebep olduğu güzelliklerden etrafındaki insanlar dolayısıyla toplum da etkilenir.

Toplumdaki normlar/düşünceler/kabuller de bireyin hayatını etkileyen hususlardır. Bu sebeple metinde bu tarz içeriklerin yer aldığı bölümler de birey ve toplum temasının içerisinde incelenebilir. Örneğin metinde geçen “Söz aramızda, o yıllarda, o dağlar ardında kalmış kasabada, bir kızla bir oğlanın değil gizli gizli buluşup konuşması, şöyle yolda bir an olsun yan yana gelmesi bile zordu. Maazallah bir duyulurirse kan çıkar, kıyamet kopardı.” (Kutlu, 2013: 32) cümlesi bu duruma bir örnek teşkil edebilir. Burada bahsedilen yıllarda kız ile oğlanın yan yana gelmesinin toplum tarafından olumsuz karşılanacağı belirtilmiştir. Toplumdaki bu görüş bireyin davranışlarını da etkilemektedir.

“Ve bu ücra kasabalarda sevenlerin kavuşması için hala delikanlıların yaz günü karlı dağdan kar getirmesi isteniyordu.” (Kutlu, 2013: 104)

Burada toplumda kabul görülmüş bir düşüncenin yer aldığı görülür.

Ayrıca metinde bireyin toplumla yaşadığı fikir ayrılıklarına, ötekileştirme gibi noktalara değinilip toplumdaki fikir çatışmalarına da yer verilmiştir:

Eşit bölüşün ne demek yoksa sen sosyalist misin, diye sormuş. Bak, bak, bak.. Hani babam Bulgar muhaciri ya, onu çitlatmak istiyor bu bir. İkincisi, o yıllarda birine sosyalist demek, anasına sövmek gibi bir şey. (Kutlu, 2013: 20)

“Peki bu nasıl şöhret olmalı ki o günün Türkiye’inde vatanın bu ücra köşesine kadar ulaşmış. İstasyon şefi önce nahiye müdürü ile görüşmüş. Babam için ev ve iş bakıyormuş. Müdür tedirginlik içinde “Aman Remzi Bey bu komünisti başımıza bela etmeyin burası küçük yer lütfen” diye sızlanmaya başlayınca şef üstelememiş.” (Kutlu, 2013: 24)

Bu bölümde ise toplumun; bireyin davranışlarında, karar alma mekanizmasında ne derece etkin olduğunu gösterilmiştir.

Doğa ve Evren Teması

Doğa ve Evren Teması Öğretim Programında yer aldığı şekliyle;

Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb. şeklinde belirtilmiştir. Okulda derste öğrendiği bilgiyi zihninde işleyip yapılandırıcı yaklaşıma göre kendi yaşantısına uyarlamaya çalışan bir çocuk profili var. Bulunduğu çevreye karşı kendini sorumlu hissetme duygusu mevcut. Yaşadığı çevreye edindiği doğru bilgilerle sahip çıkan bir çocuk üzerinden ders verilmiştir. (Ersöz, 2019: 141). Burada özellikle vurgulanması gereken noktalardan birisi de derste öğrenilen bilgilerin günlük hayatta karşımıza çıkması güncel ve kullanılabilir bilgi olma özelliğine sahip olması gerekir. Derste geçen konu üzerinden öğretmenin çocuklara hemen sosyal çevrelerinden örnekler vermesi, çocuklarda yaşadıkları bölgedeki çevresel sorunlara eğilme isteğini artırmıştır. İşte tam da burada öğretmenin rolünden bahsetmeden geçmemeliyiz. Eğitim sisteminin en temel ögesi öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı, temelde, sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır”. (Kavcar, 1986: 89).

“Dışarıda yakıcı bir güneş vardı. Yazın güneş, kışın kar. Doğuda bir yerde olmalıydık.” (Kutlu, 2013: 8)

Metinde doğadaki unsurdan hareketle yöne dair bir çıkarımda bulunulmuştur. Bu durum bilginin günlük hayatta kullanılabilmesine örnek teşkil eder. Okulda öğrenilen bilginin hayatta kullanılması ise ortaöğretim programında bulunan doğa ve evren temasında öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bir davranıştır.

“Birkaç ölgün akasya, bir iki söğüt ağacı. Hepsi bu. Aşağıda çağıldayan ırmak.” (Kutlu, 2013: 23)

Metindeki bu bölümde de doğaya ait isimlerin geçtiği görülür. Bu kullanımlar öğrencinin doğaya ait unsurları öğrenmesi bakımından önemlidir.

Çocuk Dünyası Teması

“Türkçe Öğretim Programında geçtiği şekliyle; çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb. kavramlarla ifade edilmektedir. İncelenen kitaplarda daha çok

soyut kavramları algılama ve mizah yönleriyle ilgili tema üzerinden alaka kurulmuştur. Burada çocukların baktığı yerden bakmak ve onların gördüğünü görebilmek çocuk edebiyatı yazarlarının üzerine düşen vazifelerden birisidir. Çocuklarla arkadaş olmanın yolu çocuğu bir dil öğrenir gibi tanıma ve anlama çabası sayesinde gerçekleşir. Çocuk yazarlığı, çocuktaki safiyete ve bilgeliğe bürünmeyi, çocuk gözüyle bakmayı gerektirir.” (Ersöz, 2019: 148) *Uzun Hikâye*'de de çocuk gözünden anlatılan bölümler vardır. Çocuk Dünyası Teması'nın altında incelenebilecek olan bu bölüm çocukların dünyasını anlamak bakımından önemlidir:

“Makasçının karısı annem için elinden geleni yaptı. Kanlı bezler çıkardılar altından, kaynar sular ile yıkadılar. Ben yorganı başıma çekmiş ağlıyordum.” (Kutlu, 2013: 29)

Metinde bazen de bir yetişkinin gözünün çocuğun eylemleri anlatılır:

“Makasçının karısı çok dertli idi. Sarhoş ve huysuz kocası gece-gündüz dövüyordu onu. Sekiz on yaşlarındaki küçük kızı bu şiddet ortamından fena halde etkilenmiş; belki adamın bir tokadını, tekmesini yemiş ve dili tutulmuştu. Nadiren birkaç kelime konuştuğunu hatırlıyorum. Annesinin yaptığı bez bebekleri bana gösterir, ‘Bebek... Bebek...’ diye çırpınırdı.” (Kutlu, 2013: 9)

Kişisel Gelişim Teması

“Türkçe Öğretim programında geçtiği şekliyle başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, özsaygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb. gibi kavramları karşılamaktadır. Kişisel gelişim çocuğun sahip olduğu yetkinliklerin farkına varması, yetersiz kaldığı konularda ise eksik ve zayıf yönü üzerine gitmesi ve zayıf yönünü güçlendirmesini sağlayacak bir kavram olarak bakılmalıdır.” (Ersöz, 2019: 155-156).

“Dedim ya, ben o zamanlar on altı yaşındayım. Cılızım, çöp gibi bacaklarım kollarım. Ama hırslıyım, atılғанım. Yahu babama mı çekmişim ne, hiçbir işte dikiş tutturamıyorum.” (Kutlu, 2013: 31)

Bu bölümde bir çocuğun bireysel çabası dikkat çekmektedir. Çocuk birçok iş yapmayı denemekte ancak her girişiminde başarısız olmaktadır. Burada çocuğun başarısız olsa dahi devam etme azmi yani pes etmemesi önemlidir. Zira bu çabalar bir gün mutlaka bir neticeye ulaşacaktır, önemli olan vazgeçmeden devam edebilmektir. Dolayısıyla burada odaklanılması gereken ‘dikiş tutturamamak’ değil, dikiş tutturabilmek için birçok işin deneyimlenmiş olması yani pes etmemektir. Bu ‘devamlılık’ metni okuyan çocuklara örnek teşkil edebilir.

“Babamın oğlu olmuştum işte. Onun gibi muzip gülümsedim.” (Kutlu, 2013: 113)

Metnin bu bölümünde çocuğun kendini tanıma süreci göze çarpmaktadır. Zira biri gibi ‘olmak’ süreç gerektirir. Bu süreç de çocuğun kişisel gelişim sürecidir.

“Bugün ben de bir iş bulurum elbet. Hangi işin ucundan tutsam becerebileceğime inanıyorum artık.” (Kutlu, 2013: 114)

Burada ise çocuğun yetkinliklerin farkına varması durumu söz konusudur. Bu sebeple metnin bu bölümü de Ortaöğretim Programı'nın Kişisel Gelişim Teması başlığı altında incelenebilir. Ayrıca bu bölüm çocukları kendini tanımaya karşı merak/istek uyandırabilecek bir bölümdür.

Sağlık ve Spor Teması

“Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb. kavramları kapsamaktadır.” (Ersöz, 2019: 158)

Bu temayla ilgili olarak metinde, seyredilen filmlerin etkisiyle kasabanın gençlerinden spora yönelmelerinden bahsedilmiştir:

Bir su borusunun iki ucuna kalıp beton dökülerek halterler icat ediliyor, ağaçların uygun dallarında barfiks çalışanlar oluyor, hiçbir şey bulamayanlar yuvarlak sel taşlarını kaldırıp indirerek kas geliştirmeye çabalıyordu.

“Kaportacı İsmail Usta'nın genç irisi çırağı Erdoğan iki binlik rakı şişesine kum doldurmuş, ağızlarını kaynak yapar gibi tıpalamış, labut çalışa çalışa koltuk altı kaslarını, göğüslerini, pazularını davul gibi şişirmişti.” (Kutlu, 2013: 32)

Spor sağlıklı bir yaşam için oldukça önemlidir. Spor yapmak için metindeki gençleri teşvik eden unsur nasıl bir sinema filmi olduysa; edebi metindeki (Uzun Hikâye) bu bölüm de onu okuyan çocuklar için teşvik edici olabilir.

İletişim Teması

“İletişim; Türk dil kurumu sözlüğünde açıklandığı şekliyle, duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim demektir. Programın çizdiği çerçeve ye göre ise; aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb. kavramları kapsamaktadır.” (Ersöz, 2019: 160)

İletişim oldukça önemli bir husustur çünkü merkezinde dil vardır. Etkili iletişimin sırrı ise kelimeleri iyi kullanabilmekten geçmektedir. Kişi çok haklı olduğu bir durumda dili iyi kullanamadığı/kendini iyi ifade edemediği için haksız bir duruma düşebilir. Ya da bunun tam tersi de gerçekleşebilir. Heidegger'in “Dil mülklerin en tehlikelidir” sözü bu durumu çok iyi ifade eder. Bu bağlamda dili/ifade gücünü geliştirmeye birlikte iletişimin çok daha güçlü hâle geleceği söylenebilir. Muhatap olunan metinler de iletişimi geliştirecek unsurlardan biridir. *Uzun Hikâye* metninde yazılı iletişime örnek olarak gösterilebilecek pek çok diyalogun geçtiği görülür:

“Zopuroğlu zavallı çerçiyi hiç adamdan saymayıp babamla Emin Efendi'ye karşı:

-Ağa, yakışsız bir iş olmuş, izin almadan temel atmışsınız, burası belediyeye aittir, yıkın, deyince babam sakın ama kararlı:

-Nerde tapu, nerde belge, bu toprağa henüz kadastro bile girmemiş, getir resmî evrakı yıkarız o zaman, cevabını verdi.

Emin Efendi:

Yahu ne belediyesi be. Bura bizim otelin arsasıdır, cümle âlem bilir, diyecek olduysa da Zopur'un melanetini bildiğinden ve dalaşmayı göze alamadığından lâhavle çekip kahveye yöneldi. Yaşlanmıştı Emin Efendi.

Zopur kendisine karşı gelenin asıl babam olduğunu anlamış, ona dönmüştü.

Gözlerini belerterek:

-Ya... Demek resmî evrak istiyorsun. Ulan sana evrakın şahını getireyim de gör hırbo arzuhalci, diye tehditler savurup uzaklaştı." (Kutlu, 2013: 44)

Hak ve Özgürlükler Teması

Türkçe Öğretim Programında; bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb. şeklinde ifade edilmektedir. (Ersöz, 2019: 167)

Uzun Hikâye'de Musta Kutlu hak ve özgürlükler temasına uygun bölümlere yer vermiştir: "Derken annemin serseri ağabeyleri kızı sinemanın sahibi zengin adamın akıldan yaya oğluna yakmaya kalkmışlar. Vicdansızlar. Anneme açınca meseleyi kıyamet kopmuş. Annem genç bir kız henüz, lakin yürek gibi. Katiyen olmaz siz beni çengelinde asılı et mi sandınız, kendimi intihar ederim diye basmış feryadı." (Kutlu, 2013: 14)

Bu bölümde Ali'nin eşi Münire kendisine karşı yapılmış olan haksızlıklara boyun eğmeyip bu haksızlıkları kendince dile getirmektedir.

"Hukuktan anlar, adalet ve fazilete tutkun, kalem sahibi, şunca yıl kendi mütevazı ve gizli dünyasında biriktirdiği yazı tecrübesini hak yolunda, millet yolunda harcamaya can atan bir şövalye." (Kutlu, 2013: 82)

Romanın karakterlerinde Ali de hukuktan anlayan ve hakkı gözetken biri olarak ele alınmıştır. Kişinin hem kendi hakkını hem de başkasının hakkını gözetmesi oldukça önemlidir.

Okuma Kültürü Teması

"Türkçe Öğretim Programına göre; okuma kültürü alt başlıkları bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinlerarasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültürüz-kitap, z-kütüphane vb. olarak tanımlanmıştır." (Ersöz, 2019: 173)

Uzun Hikâye'de okuma kültürü teması, eğitim seferberliğinin vurgusu yapılarak okur-yazarlık üzerinden ele alınmıştır:

“Ülkemizde bitmez tükenmez eğitim seferberlikleri yapılır ya; işte onlardan birinin en hızlı döneminde, her şehre, kasabaya, hatta nüfusu tutsun tutmasın siyasi bir değeri olan her beldeye bir müdür bir mühür ortaokullar, liseler açılıyor; bizim kasabaya da açmışlar bir lise.” (Kutlu, 2013: 31)

“Hem benim babam oldu bitti gazete okur, kitap okur, yanından hiç ayırmadığı Remington marka eski daktilosunda geceler boyu taka-tuka bir şeyler yazardı.” (Kutlu, 2013: 33)

Bu bölümde ise Ali'nin babasının okuma ve yazma alışkanlığından söz edilerek onun okumaya-yazmaya olan merakı vurgulanır.

“Burası küçük bir yer. Okuyan insan az. Zaten ülkemizde insanların okuma yazma ile araları pek hoş değil.” (Kutlu, 2013: 63)

Görüldüğü üzere metinde, okuma kültürü teması altında ülkemizdeki insanların okuma-yazmaya olan mesafelerine de değinilir.

Milli Kültürümüz Teması

Türkçe Öğretim Programında; aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, Şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb. şeklinde açıklanmıştır. (Ersöz, 2019: 174) “Millî kültür, halkın geleneklerinden, yapageldiği şeylerden, örflerinden, sözlü ve yazılı edebiyatından, dilinden, musikisinden, dininden, ahlakından, estetik ve ekonomik mahsullerinden ibarettir.” (Gökalp, 1975: 93)

Milli kültür ve milli kültür şuuru bir toplum için oldukça önemlidir. Zira kültür nesilden nesile aktarılan bir şeydir. Kuşaklar arasındaki bağlar aktarılan o kültürle oluşturulur. Bu bakımdan toplumdaki huzur ortamının oluşmasında da kültürün çok etkili olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca milli kültüre, toplumsal yaşantıya ait her şey bize maşeri bir vicdan kazandırır. „Maşeri vicdanı olmayan bir toplumun ortaklaşa paylaştıkları bir geçmişi ve yine ortaklaşa ümit ettikleri bir geleceği yoktur; bu da kısaca ortak bir gayeleri olmadığını gösterir. Bir toplumun maşeri bir gayesi yoksa kendi içinde cepheleşir.” (Fazlıoğlu, 2018:83) Milli bir bütünlüğün oluşturulması için ise “Türk kültürünün geliştirilmesi, yeni yetişen nesillerin sosyal hayata uyumunun sağlanması, sağlıklı kişiliğe sahip bireyler yetiştirilmesi, sosyal ve kültürel değişimlerin milletin menfaatlerine uygun olarak yönlendirilmesi, kültür emperyalizmine karşı direnç oluşturulması, kültür erozyonunun engellenmesi, siyasi rejimin korunması, yeni yetişen nesillerde milli şuurun oluşturulması ve milli bütünlüğe yönelik iç ve dış tehditlere karşı milli şuurun canlı tutulması için Türkçe öğretiminde kültür aktarımı yapılması gereklidir. (Uyar,2007 :112).

Uzun Hikâye'de milli kültüre dair bir hassasiyet olduğu görülür. Örneğin metinde minyatür geleneğine dair bir vurgu yapılmıştır:

“Osman bu resimleriyle atarından miras kalan minyatür geleneğini tevasür etmiş gibidir.” (Kutlu, 2013: 66)

Zaman ve Mekân Teması

Türkçe Öğretim Programında; çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb. gibi kavramlarla açıklanmıştır. (Ersöz, 2019: 182)

Bilindiği üzere zaman ve mekân edebi metinlerin yapısını oluşturan unsurlardır. Dolayısıyla *Uzun Hikâye*'de de zaman ve mekân oldukça önemli bir yer teşkil eder. Bu hikâyede yaşanan mekânın vagon olması oldukça dikkat çekicidir. Karakterler mekânı kendi samimiyetleri/sıcaklıklarıyla güzelleştirirler.

“Küçük istasyon binasının arkasında, battal bir hatta çekilmiş, eski bir vagona kalıyorduk. Vagondan ev.” (Kutlu, 2013: 8)

“Gecenin bir vakti, yanından boz bulanık bir ırmak akan, bir küçük nahiyenin kıyıcığında, ıssız bir istasyonda iniyorlar tirenden.” (Kutlu, 2013: 22)

“İstasyon binası çok küçük. Üst katında şefin dairesi. Yan tarafta makasçının daha da küçük evi. Demiryolu geçici işçilerin kaldığı çadır. Bir su deposu. Birkaç ölgün akasya, bir iki söğüt ağacı. Hepsisi bu. Aşağıda çağıldayan ırmak. Irmağın öte yakasında bir tahta köprü ile geçilen nahiye merkezi. Çorak, ağaçsız, gri tepeler.” (Kutlu, 2013: 23)

Millî Mücadele ve Atatürk

“Türkçe Öğretim Programında Millî Mücadele ve Atatürk Teması; 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb. kavramlarla alt temalara ayrılmıştır.” (Ersöz, 2019: 184)

Uzun Hikâye'de doğrudan Millî Mücadele'den ya da Atatürk'ten bahsedilen bir bölüm yoktur ancak vatanını seven bir halk vardır. Onların içerisinde oldukları mücadele de vatan mücadelesidir. Kişinin işini en iyi şekilde yapmaya çalışması, hakkı gözetmesi de vatani daha iyi bir hâle getirmek için verilen mücadeledir. Metindeki karakterlerde de bu özellikler mevcuttur.

Bilim ve Teknoloji Teması

Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb. kavramlarla ifade edilmiştir. (Ersöz, 2019: 187)

Uzun Hikâye'de de bilim ve teknoloji temasına yer verildiği görülür:

Babadan kalma tarlayı bahçeyi satıp elden düşme bir Heidelberg baskı makinesi ile bir dizgi makinesi uydurmuş. (Kutlu, 2013: 80)

Sanat Teması

Sanat sözcüğü kökenbilimse olarak Arapça bir sözcüktür ve “sa.-ne-a” fiilinden türemiştir. Sanat ise TDK'nin sözlüğünde “bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık; bir şey yapmada gösterilin ustalık, bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü; zanaat.” olarak tanımlanır. (Uçan, 2008:24)

Türkçe Öğretim Programında; afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari,

minyatür, müzik, opera, özgünlük, pantomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb. kavramlarla ifade edilmiştir. (Ersöz, 2019: 189)

Uzun Hikâye'de sanat teması ile ilişkilendirilen bölümde, sanat dalları arasından sinema, edebiyat ve resmin ön plana çıktığı görülür:

“Bahçe sineması tıklım tıklım. Bir korsan filmi mi oynuyor, yoksa Rüzgâr Gibi Geçti mi oynuyor, neyse ne. Sinemanın perdesi tahta perde, üstüne de bez perdeyi germişler.” (Kutlu, 2013: 15)

“O boncuk işlemeye devam ederken, ben babamın kitaplarından birine daldım. Kâh Panait Istrati'nin Baragan'ın Dikenleri'ni kâh Dostoyevski'nin Beyaz Geceler'ini okurdum. Turganyev'in İlk Aşk'ını Celal'e okudum.” (Kutlu, 2013: 42)

“Kâğıda güllü karanfilli kenar süsleri yapmış, ortasına da bir kıta şiir yazmıştı.

İşte şiiri:

Kalbin umutla dolsun

Dilerim yüzün gülsün

O mavi kolye bende

Ebedî hatıra kalsın” (Kutlu, 2013: 55)

“Osman bir tabelacı ama aynı zamanda bir halk ressamı. Lokanta, kahve duvarlarına manzara resimleri yapıyor.” (Kutlu, 2013: 66)

SONUÇ

2018 yılında yayımlanan “Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)”nda yer alan temalar Mustafa Kutlu'nun *Uzun Hikâye* isimli eserinde tespit edilmiş, tespit edilen temayı içeren cümleler metnin içerisinden seçilerek çalışmaya eklenmiş ve yer yer bu temaların metne olan katkısı yorumlanmıştır. Metindeki bu temalar tespit edilirken Öğretim Programı'nda yer alan zorunlu temalardan “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarına öncelik verilmiştir. Çalışmanın neticesinde *Uzun Hikâye*'nin Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temaları içeren bir metin olduğu ve derslerde bu temalar işlenirken metnin kendisinden istifade edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynaklar

Akyol, Hayati ve Kırkılıç, Ahmet (Ed.) (2007). *İlköğretim Türkçe Öğretimi*, (3.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Ersöz, Fatma (2019). “*Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Kitaplarının 2018 Türkçe Öğretim Programındaki Temalar Yönünden İncelenmesi.*” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Fazlıoğlu, İhsan (2018). *Akıllı Türk Makul Tarih*. (8.Baskı). İstanbul: Paperense Yayıncılık.

Gökalp, Ziya (1975). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Sebil Yayınları.

Kavcar, Cahit (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayıncılık.

Kutlu, Mustafa *Uzun Hikâye*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

MEB, (2018). *Komisyon Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8 Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları

TDK, (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Ankara: TDK Yayınları.

Temizyürek, Fahri ve Balcı, Ahmet (2006). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Uçan, Hilmi (2014). *Pedagoji ve İdeoloji Bağlamında Edebiyat Eğitimi*, Eğitim - Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi. 29,43-45.

Uyar, Yusuf (2007). *“Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme.”* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.